

Asia: VN/10627/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi yksityisteistä annetun valtioneuvoston asetuksen (1069/2018) muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Liikenne- ja viestintäministeriö

14.10.2022

Saaristoasiain neuvottelukunnan lossityöryhmän lausunto yksityisteistä annetun asetuksen (1069/2018) muuttamisesta (lausuntopyyntö VN/10627/2022)

Saaristoasiain neuvottelukunnan lossityöryhmän tehtävänä on yksityislosseja koskevien asioiden seuranta ja valmistelu sekä yksityislosseja koskevien esitysten laatiminen. Toiminnan tavoitteena on lossien toiminnan parantaminen. Lossityöryhmä muodostuu henkilöistä, jotka on valittu yksityislosseja tai -lauttoja ylläpitävien tiekuntien edustajista. Yksityislosseja ja -lauttoja on Suomessa 21 ja ne liikennöivät sekä meren rannikkoalueilla että sisävesien saaristossa.

Lossityöryhmän näkemys yksityisteistä annetun asetuksen muuttamisesta

Lossityöryhmä pitää myönteisenä, että yksityisen lauttapaikan valtionavustukselle esitetään turvattavaksi vähimmäistaso ja että avustustason enimmäismäärää esitetään korotettavaksi nykytilanteeseen verrattuna. Lossityöryhmä ilmaisee kuitenkin huolensa liittyen esityksen todellisiin käytännön vaikutuksiin, sillä esityksen säädöstekstin sanamuodolla ja perusteluilla rajattaisiin edelleen valtionavustuksen tasoa siten, että taso ei käytännössä nousisi välttämättä lainkaan tai se nousisi vain enintään 5 %-yksiköllä. Lossityöryhmä pitää ongelmallisena myös sitä, että perusteluissa ei anneta tukea säädöstekstin sanamuodolle, jonka mukaan avustus lasketaan hyväksyttävistä todellisista käyttö- ja kunnossapitokustannuksista.

Edellä kuvattujen puutteiden korjaamiseksi lossityöryhmä esittää, että avustuksen enimmäistasoa korotetaan suuremmaksi, kuin esityksessä mainittu 85 %. Lossityöryhmä perustelee kantaansa sillä, että lossi- ja lauttaliikenteen aiheuttamat kustannukset eivät juurikaan ole tiekuntien päätettävissä, vaan ne perustuvat lähes täysin tiekuntia velvoittavaan lainsäädäntöön ja annettuihin määräyksiin.

Merkittävimmät kustannukset muodostuvat henkilöstön palkka- ja sosiaalikulusta, alusvuokrasta, polttoaineen hinnasta, vakuutusmaksuista, pakollisista katsastuksista, vaadituista turvallisuuslaitteistoista, alusten välttämättömistä huolto- ja kunnossapitomenoista sekä tiekuntien taloushallinnon- ja kirjanpidon kuluista. Lossityöryhmä pitää perusteltuna, että yksityisten lauttapaikkojen valtionavustuksessa luovuttaisiin kokonaan periaatteesta, joka kieltää kaikkien kulujen korvaamisen tai että korvaustason enimmäismäärää korotetaan enemmän kuin esityksessä mainittu 85 %. Tämä mahdollistaisi avustuskäytännön, joka vastaisi paremmin tiekunnille aiheutuneita todellisia kustannuksia.

Lossityöryhmä esittää, että asetuksen perusteluihin lisätään maininta, että valtionavustuskäytäntö on saatettava vastaamaan säädöstekstin 6 §:ää eli korvaus on laskettava hyväksyttävistä todellisista käyttö- ja kunnossapitokustannuksista. Tähänastisessa korvauskäytännössä ei ole noudatettu asetusta. Hyväksyttäväksi kustannuksiksi ei ole katsottu kaikkia kuluja, vaikka perustuisivat jopa tiekuntia velvoittaviin määräyksiin. Lossityöryhmän mielestä kaikki sellaiset kustannukset, jotka aiheutuvat viranomaismääräysten tai säädösten noudattamisesta, on katsottava aina avustuskelpoisiksi. (Tällä ei ole tarkoituksena rajata avustuksen ulkopuolelle muita hyväksyttäviä todellisia kustannuksia, jotka eivät perustu viranomaismääräyksiin.)

Lossityöryhmä perustelee kantaansa myös saaristossa liikkuvien ihmisten yhdenvertaisuusperiaatteella. Yksityislossien ja -lauttojen yhteyksiä käyttävien saaristolaisten yhdenvertaisuutta suhteessa valtion kokonaan kustantamien maksuttomien lossi- ja lauttayhteyksien käyttäjiin tulee parantaa vähentämällä nykyisen rahoitusmallin aiheuttamaa eriarvoisuutta. Siinäkin tapauksessa, että korvaustaso saatettaisiin paremmin vastaamaan tiekunnille aiheutuneita todellisia kustannuksia, jää tiekuntien vastuulle edelleen lossi- ja lauttayhteyksien hallinnollisesti varsin raskas operointi lukuisine velvollisuuksineen, joita hoitokuntien jäsenet omalla ajallaan ja asiantuntemuksellaan maallikkoina hoitavat.

Lossityöryhmä pitää kannatettavana esitettyä talviteiden avustustason nostoa. Monien tiekuntien lossi- tai lauttayhteys loppuu jäiden tuloon ja talvikautena liikenneyhteys korvataan talvitiellä.

Muita liikenne- ja viestintäministeriön tietoon saatettavia näkökohtia

Osa yksityislosseista ja -lautoista tavoittelee toimintansa valtiollistamista niin, että valtio ottaisi kokonaisuudessaan vastatakseen lossi- tai lauttayhteyden ylläpidosta. Tiekuntien esitykset on tähän asti torjuttu viranomaisten taholta sillä perusteella, että ajantasaisia kriteereitä valtiollistamisen edellytyksistä ei ole. Lossityöryhmä pyytää liikenne- ja viestintäministeriötä ryhtymään toimenpiteisiin valtiollistamiskriteerien luomiseksi.

Lossityöryhmä kiinnittää ministeriön huomiota myös silloittamismahdollisuuksien selvittämiseen. Lossityöryhmän käsityksen mukaan osa nykyisten yksityislossien ja -lauttojen ylläpitämistä yhteyksistä voisi olla korvattavissa sillan rakentamisella.

Saaristoasiain neuvottelukunnan lossityöryhmä

Eeva-Liisa Inkeroinen

työryhmän puheenjohtaja

Eeva-Liisa Inkeroinen
Lausunto antaja on Saaristoasiain neuvottelukunnan lossityöryhmä,
lähettäjänä työryhmän puheenjohtaja Eeva-Liisa Inkeroinen